

İSTANBUL ( ). İDARE MAHKEMESİ
SAYIN BAŞKANLIĞI'NA

Duruşma ve Yürütmenin durdurulması istemlidir.

DAVACILAR : TMMOB Şehir Plancıları Odası

VEKİLİ : **Av. Koray CENGİZ**

DAVALI İDARE : 1- İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Saraçhane-İSTANBUL
2- İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel
Müdürlüğü Aksaray - İSTANBUL

KONU : İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından
16.07.2009 tarih ve 14 sayılı İSKİ Genel Kurulu Kararıyla üzerinde değişiklik yapılan
25.06.2006 tarihli İSKİ İçmesuyu Havzaları Yönetmeliği'nin değişiklik yapılan
maddeleri ve değişiklik sonrası oluşturulan yeni yönetmeliğin tümünün öncelikle
Yürütmesinin Durdurulması ve İptali istemimizdir.

İLAN TARİHİ : 27 Temmuz 2009

A Ç I K L A M A L A R

A- GENEL HUSUSLAR

Kentleşme hızı, kontrolsüz ve plansız büyüme günümüz kentlerinin doğal kaynaklar üzerindeki baskısını arttıran en temel sorunlardır. İstanbul kenti de bedelini doğaya ödeten bu süreci en yoğun şekliyle yaşamaktadır. İstanbul'da kentleşme sürecindeki hız, doğal kaynakların korunması yönünde uygulanan politikaların ve göç eden nüfusa yönelik geliştirilen barınma politikalarının yetersizliği 1950'lerden başlayan ve artan bir ivmeyle sorunlarını katlayan bir yapı göstermektedir. Özellikle son yıllarda küresel ısınmanın etkisiyle değişen yağış rejiminin yanı sıra uygulanan yanlış kentsel politikalar İstanbul gibi bir metropolü içmesuyu ihtiyacı konusunda sıkıntıya sokmuştur. 2007-2008 yıllarının İstanbul için en önemli gündemi barajların doluluk oranları ve kuraklık tahminleri iken 2009 yılının ortasına geldiğimizde yoğun yağışlar ve yukarıda bahsettiğimiz yanlış politikaların sonucu felaket haberleri gündemi oluşturmaktadır.

15.06.2009 tarihinde onaylanarak yürürlüğe giren 2009 yılında onaylanan İstanbul 1/100.000 ölçekli İl Çevre Düzeni Planına göre İstanbul nüfusu 12 milyonun üzerindedir ve bugünkü hızıyla artması durumunda 20 yıllık bir zaman diliminde nüfus 20 milyonun üzerine çıkacaktır. Bununla birlikte planın öngördüğü üst limit 16-17 milyondur. Su kaynakları ve havza alanları üzerindeki baskının da habercisi niteliğindeki bu nüfus öngörüsü aslında kapsamlı bir havza yönetim planının oluşturulması için bir uyarı anlamını taşımaktadır. Bu planın en önemli aracı ve uygulayıcıları şüphesiz ki İstanbul için havzalarda uyulması gerekli esasları düzenleyecek yönetmelik ve yetkileri göz önüne alındığında İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve İSKİ Genel Müdürlüğü'dür.

Bu koşullara rağmen davalı idareler, su havzalarının korunması konusundaki yükümlülüklerini yok sayarak yıllardır hazırladıkları yönetmeliklerle sistematik bir şekilde havzaların yapılaşmasının, kirlenmesinin önünü açmaktadırlar. Değişikliğe konu 25.06.2006 tarihinde Gazete 34'te yayımlanan yönetmelik de bu zincirin halkalarından biri olup; tarafımızca dava konusu edilmiştir. İstanbul 6. İdare Mahkemesinde sürdürülen 2007/800 Esas No'lu davada hazırlanan bilirkişi raporu doğrultusunda yönetmeliğin bazı maddelerinin yürütmesi 15.01.2009 tarihli kararla durdurulmuştur; dava derdesttir. **Bu esnada** davalı idareler, söz konusu 25.06.2006 tarihli yönetmeliğin başta yürütmesi durdurulan maddeler olmak üzere; yargı kararından bağımsız diğer maddelerinde de **16.07.2009 tarih ve 14 sayılı İSKİ Genel Kurulu Kararıyla değişiklik yaparak 27.07.2009 tarihli Referans Gazetesi'nde yayımlamışlardır.**

B- YÖNETMELİĞİN İPTALİNİ GEREKTİREN HUKUKA YASALARA ŞEHİRCİLİK İLKELERİNE VE KAMU YARARINA AYKIRI HUSUSLAR :

1. "Rezervuarların Ve Koruma Altındaki Dere Yataklarının Maksimum Su Kotu İçinde Uyulması Gereken Esaslar" başlıklı 5. Maddenin (e) bendi :

Yönetmeliğin 5.e. bendinde değişiklikten önce “İdare için gerekli tesisler dışında herhangi bir yapı yapılamaz” şeklinde yer alan hükmünün “Suyun temini, arıtılması ve elektrik üretimi için gerekli teknik tesisler dışında herhangi bir yapı yapılamaz.” olarak değiştirildiği görülmektedir. İlgili yürütmeyi durdurma kararının gerekçelerinde; Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliğinin 16/d maddesinde yer alan “İçme ve kullanma suyu rezervuarlarının su toplama havzaları içinde bulunan devlete, belediyelere ve kamuya ait araziler koruma alanları için verilen kısıtlamalara tabidir...” hükmü gereği söz konusu rezervuar alanları içinde İdare için gerekli tesislerin neler olduğunun belirtilmesinin yerinde olduğu ifade edilmektedir. 2009 tarihli değişiklikle bu alanlarda yapılması “gerekli” tesislerin türleri belirtilmiş; ancak söz konusu maddeden İSKİ Genel Müdürlüğü’nü ifade eden “İdare” ibaresinin çıkartıldığı tespit edilmiştir. Bu koşullar altında, rezervuarlar ve koruma altındaki derelerin koruma alanlarında sadece İdare için gerekli olacak “su temini, arıtılması ve elektrik üretimi” faaliyetlerinin dışında başka kurum ve şahısların da bu alanlarda söz konusu faaliyetleri gerçekleştirebileceği anlamına gelmektedir.

Söz konusu 5. maddenin (e) bendinde İSKİ’yi ifade eden “İdare” kelimesinin kaldırılması sakıncalıdır.

2. “İçmesuyu Havzalarında Yapılaşma İle İlgili Uyulması Gereken Esaslar” başlıklı 6. Maddenin (a) bendindeki “*mevcut mevzuatta öngörülen yasal süreler içinde*” ifadesi :

“Madde-6-a) İçmesuyu havzalarında bu yönetmelik çerçevesinde İSKİ görüşü alınmak suretiyle, mevcut mevzuatta öngörülen yasal süreler içinde, Çevre Düzeni Planı ve İmar Planlarının hazırlanması esastır.” hükmü dava konusu ettiğimiz 25.05.2006 tarihli yönetmelikteki şekliyle korunmuştur.

Bu madde 2003 ve 2004 yönetmeliklerinde 5-b fıkrasının ilk paragrafı olarak düzenlenmiştir.

(“ Bu yönetmelik kapsamında kalan alanlarda yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 yıl içinde imar planlarının yapılması ve revize edilmesi esastır.”) Maddenin yeni şeklinde hem plan yapım süresi kaldırılmış, hem de mevcut planların revizyonundan hiç söz edilmemektedir. Maddede geçen “mevcut mevzuatta öngörülen yasal süreler” ifadesi ile neyin kastedildiği belirsizdir. Mevzuatta böyle bir süre belirlemesi yoktur. Madde, plansız alanların planlarının hazırlanması ve mevcut planların revizyonu için bir süre belirlemelidir. Bu çerçevede, hükmün ifade ediliş biçiminin hukuka, yasalara şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı olduğu açıktır.

3. “İçmesuyu Havzalarında Yapılaşma İle İlgili Uyulması Gereken Esaslar” başlıklı 6. Maddenin (e) bendinde yer alan;

- “Göl ve dere mutlak koruma alanları, kısa mesafeli koruma alanları, orman alanları, mutlak tarım alanları yerleşime açılmaz...” cümlesindeki “yerleşim” ifadesi konut,

iskan anlamlarını taşıması sebebiyle mutlak ve kısa mesafeli koruma alanlarında her türlü yapılaşmanın önüne geçilebilmesi açısından yetersiz ve sakıncalıdır.

- “İmar planlarında orta ve uzun mesafeli koruma alanlarında yer alan konut alanlarında LİSTE-2’de verilen orta ve uzun mesafeli koruma alanları için ayrı ayrı belirtilen yoğunluk değerleri aşılamaz...” cümlesi ve yönetmelik eki Liste-2 ile tanımlanan Havza içi yoğunluk kararları bütünüyle havzalardaki yoğunluğun arttırılması sonucunu doğuracak şekilde düzenlenmiştir. İstanbul 6. İdare Mahkemesinin verdiği 15.01.2009 tarihli kararla bazı maddelerinin yürütmesi durdurulan 25.06.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmeliğin eki liste-2’deki yoğunluk değerlerinin 16.07.2009 tarihinde yapılan değişiklikle arttırıldığı tespit edilmiştir:

- Daha önce havzalar için belirlenen kişi/ha değerinden verilen yoğunlukların bu değişiklikle havzalardaki orta ve uzun mesafeli koruma kuşakları için ayrı ayrı belirlendiği; ancak maksimum yoğunluk değerleri üzerinden bakıldığında değişiklik sonucunda uzun mesafeli koruma alanlarında belirlenen tüm yoğunluk değerlerinin arttırıldığı göze çarpmaktadır. Örneğin, daha önce bütün havzalar içinde en yüksek yoğunluk 120 kişi/ha iken bu değişiklik sonunda en yüksek değer 150 kişi/ha olduğu göze çarpmaktadır.
- Bununla birlikte, uzun mesafeli koruma alanları bütün havzanın içinde en geniş yüzey alanını kaplayan koruma alanıdır. Bir başka deyişle, uzun mesafeli koruma alanlarının genişliği aynı havzanın orta mesafeli koruma alanından birkaç kat daha büyüktür. Dolayısıyla uzun mesafeli koruma alanlarındaki yoğunluk değerlerinin yükseltilmesi yukarıda bahsedilen alansal büyüklük farkı nedeniyle havzalardaki yoğunluğun artırılmasında daha çarpıcı sonuçlar doğuracaktır. Örneğin; Sultanbeyli ilçesi için 16.07.2009 tarihli değişiklikten önce Liste-2’de verilen ortalama yoğunluk değeri havzanın tamamı için 90 kişi/ha iken değişiklikten sonra orta mesafeli koruma alanı için 40 kişi/ha ve uzun mesafeli koruma alanı için 150 kişi/ha olarak düzenlenmiştir. İlk bakışta göze çarpan ortalama yoğunluk değerindeki artış zaten oldukça açıktır; ortalama 90 kişi/ha, ortalama 150 kişi/ha olarak yükseltilmiştir. Ancak daha çarpıcı olan alansal büyüklük farkları hesaba katıldığında görülebilecektir: Sultanbeyli ilçesinin yerleşilebilir kabul edilen orta mesafeli koruma alanının 20 birim büyüklüğünde; uzun mesafeli koruma alanının 80 birim büyüklüğünde olduğunu kabul ederek yapılacak kaba bir hesapla yönetmelik değişikliğinden önce söz konusu ilçede yaşayacak nüfusu 9,000 kişi; değişiklik sonrası yapılan yeni düzenlemeye göre ise 13,600 kişi olacağını söyleyebiliriz. Bu alansal kabullerden yola çıkarak Sultanbeyli’ye 4,600 kişinin daha yerleşmesine olanak sağlandığı; başka bir deyişle yoğunluğun yaklaşık olarak %26 arttırıldığını hesaplayabiliriz. Üstelik gerçek alansal büyüklüklerin arasındaki fark burada verilen farazi değerlerden daha yüksek oranlarda ve havzadan havzaya değişmektedir.

- 21.02.2003 tarihli yönetmelikte yer alan "...kamuya ait konut dışı yapıların TAKSmax=0.07, KAKSmax=0.21 ve değiştirilebilir azami arazi oranı 0.10 olacak şekilde görüş verilebilir" şeklindeki hükmü iptal edilmiş ve 25.06.2006 tarihli yönetmeliğin ise "...Konut dışı yapılaşmalarda KAKS:0.20 değeri aşılamaz..." hükmünün yargı kararıyla yürütmesinin durdurulmasına rağmen yapılan değişikliğe "Kamu hizmeti için ayrılan, sosyal ve teknik donatı yapıları hariç konut dışı yapılaşmalarda ise KAKS: 0.25 değeri aşılamaz." denilerek; yürütmesi durdurulan maddeye aykırı düzenleme yapılmış; üstelik yapılaşma şartlarında emsal artırımını sağlamıştır.
- Daha önceki yönetmeliklerde ve dava konusu 25.06.2006 tarihli yönetmeliğin 16.07.2009 tarihli değişiklikten önceki halinde de olduğu üzere Liste-2'de belirlenen yoğunluk değerleri sadece meskun, yapılaşmış alanlara ilişkin bir düzenleme olmayıp; gelişme alanlarını da kapsamaktadır. Bu durum, içmesuyu havzalarının henüz yapılaşmaya açılmamış alanlarında gelişme baskısı oluşturacak; boş alanlar üzerinde yüksek yoğunluklarda yerleşim alanlarının gelişmesinin önü açılacaktır. Bu haliyle bile 16.07.2009 tarihinde değişiklik yapılan söz konusu yönetmeliğin 6/e maddesi ve eki Liste-2 içmesuyu havzalarının korunması ilkesine aykırı bir yapı teşkil etmektedir.

Sonuç olarak; 16.07.2009 tarihinde üzerinde değişiklik yapılan 25.06.2006 tarihli İSKİ İçmesuyu Havzaları Yönetmeliği'nin "İçmesuyu Havzalarında Yapılaşma İle İlgili Uyulması Gereken Esaslar" başlıklı 6. maddesi (e) bendinin,

"...Göl ve dere mutlak koruma alanları, kısa mesafeli koruma alanları, orman alanları, mutlak tarım alanları yerleşime açılmaz. Bu alanlar ile, askeri alanlar yoğunluk hesabına dahil edilemez.

İmar planlarında orta ve uzun mesafeli koruma alanlarında yer alan konut alanlarında LİSTE-2'de verilen orta ve uzun mesafeli koruma alanları için ayrı ayrı belirtilen yoğunluk değerleri aşılamaz.

Kamu hizmeti için ayrılan, sosyal ve teknik donatı yapıları hariç konut dışı yapılaşmalarda ise KAKS: 0.25 değeri aşılamaz."

hükümleri, havzalardaki yoğunluğu arttıracak nitelikte olup; yönetmeliğin su havzalarının korunması ve kirletilmesinin önlenmesi amacıyla çalışmaktadır.

4. "İçmesuyu Havzalarında Yapılaşma İle İlgili Uyulması Gereken Esaslar" başlıklı 6. maddesinin (h) bendi;

"Tüm koruma kuşaklarında içmesuyu havzası ilanından önce mevcut köy yerleşik alanları içinde uygulama imar planları hazırlanıncaya kadar, mevcut yapıların tadilat ve tamirat müracaatlarına ebatları değiştirilmeksizin ilgili belediyesinden alınacak yazılı izin veya ruhsatın idareye ibrazı halinde onay verilir" ifadesi söz konusu yönetmeliğin ilk hazırlandığı tarih olan 1984 yılı öncesinde köy yerleşik alanı olarak tespit edilen

alanları tanımlamaktadır. Söz konusu alanlardaki mevcut yapılarda basit onarım çalışmalarının yapılması hususunda bir sorun bulunmamakla birlikte 6/h maddesindeki “tadilat” kelimesinin çıkarılması uygun olacaktır.

Ayrıca, söz konusu 6/h maddesindeki “Tüm koruma kuşaklarında...” ifadesi söz konusu yönetmeliğin Göl Mutlak ve Dere Mutlak Koruma Alanlarındaki esasları düzenleyen 6.1. maddesi (d) bendinin “Mutlak koruma alanlarında mevcut olan yapıların tadilatına ve yıkılıp yeniden yapılmalarına izin verilmez.” ifadesindeki mutlak koruma alanlarındaki her türlü tadilatı yasaklayan hükmü ile çelişmektedir.

5. “İçmesuyu Havzalarında Yapılaşma İle İlgili Uygulanması Gereken Esaslar” başlıklı 6. maddenin (i) bendinde yer alan;

“Bu yönetmelik ile İçme Suyu Havzası olarak ilan edilen bölgelerin, havza ilan tarihinden önce yürürlükte olan Çevre Düzeni Planlarının Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliğine aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Ayrıca 1/100.000 ölçekli Düzce ili, 1/25.000 ölçekli Düzce Merkez İlçesi ve yakın çevresi, 1/25.000 ölçekli Yığılca İlçesi çevre düzeni planlarının açıklama raporları ve uygulama hükümlerine aykırı olmayan yönetmelik maddeleri de uygulanır.” İfade, İdare tarafından İSKİ yönetmeliğine uygunluğunun denetlenip denetlenmediği belirli olmayan Çevre Düzeni Planlarının havzanın ilan tarihinden önce yürürlükte olması koşuluyla Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliğine aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasını kabul etmektedir. Hazırlanan İSKİ İçmesuyu Havzaları Yönetmeliğinin ise anılan 1/100.000 ve 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planlarının ve açıklama raporlarına **AYKIRI OLMAYAN** hükümlerinin uygulanacağını ifade etmektedir. Bu açıkça hazırlanan yönetmeliği hükümsüz kılan bir düzenlemedir. İstanbul içmesuyu arzına yönelik il sınırları içindeki su kaynaklarının gelecek için *yetersiz* görülmesi sebebiyle milyonlarca liralık yatırımlar yapılmış ve Düzce İl sınırlarındaki Melen Çayından İstanbul’a su taşınması projelendirilmiştir. İSKİ İçmesuyu Havzaları Yönetmeliği’nin amaç başlıklı birinci maddesi: *“İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde ihtiyaç duyulan içme ve kullanma sularının temin edildiği ve edileceği İstanbul Büyükşehir Belediyesi sınırları dahilinde ve haricinde bulunan yüzey ve yeraltı su kaynaklarının çeşitli yollarla kirlenmesini önlemektir”* demektedir. Ancak, davalı idarelerin yıllardır İstanbul içindeki havzaların “çeşitli yollarla kirlenmesini” önlemek yerine bir nevi “af” niteliğindeki düzenlemelerle yürüttüğü politikayı il sınırları dışına taşıyarak sürdürdüğü görülmektedir. Yapılan milyonlarca liralık yatırımların ardından söz konusu havza alanlarının koruma-kullanma dengesi güdülerek hazırlanacak planlarla mutlak surette kirlenmesinin önüne geçilmesi hedeflenmeliyken, yönetmelik hükümleri, yönetmeliğe uygunluğu sorgulanmadan plan hükümlerinin ardında bırakılmaktadır. Bu haliyle yönetmeliğin 6.i. maddesi İstanbul için içmesuyu kaynağı olarak belirlenen ve havza ilan edilen alanın daha en başından bir içmesuyu havzası olarak korunmasını benimsememektedir. Havza ilan edilen alana ilişkin düzenlemelerin Yönetmeliğin amacına uygun olarak yeniden düzenlenmesi ve bu esnada telafisi mümkün olmayacak sonuçların önüne geçilebilmesi için söz konusu maddenin yürütmesinin durdurulması gerekmektedir.

6. “İçmesuyu Havzalarında Yapılaşma İle İlgili Uyulması Gereken Esaslar” başlıklı 6. maddenin (j) bendi;

“Kısa mesafeli koruma alanlarında kalan kırsal yerleşik alanlar planlanırken mevcut yapılar, ebatları değiştirilmeksizin aynen muhafaza edilebilir.” ifadesi, kırsal yerleşik alanlardaki mevcut yapılaşmayı olduğu gibi kabul edilebilir kılmaktadır. Buna göre, İdare tarafından yapılacak gerekli tesislerin haricinde yapı yasaklı olduğu söz konusu yönetmeliğin 6.2.(a) bendinin “*İdare tarafından yapılacak veya yaptırılacak arıtma tesisleri hariç hangi maksatla olursa olsun hiçbir şekilde yapı yapılamaz...*” hükmü ile belirlenmişken; mevcut yapıları olduğu gibi koruyarak hem kısa mesafeli alanlarda yapılaşmanın önünü açan hem de söz konusu 6.2.(a) bendi ile çelişir nitelikte olup, sakıncalı bulunmaktadır.

7. “İçmesuyu Havzalarında Yapılaşma İle İlgili Uyulması Gereken Esaslar” başlıklı 6. maddenin Orta Mesafeli Koruma Alanlarında uyulması gereken esasları düzenleyen 6.3. bendi;

Söz konusu koruma alanlarında yapılamayacak yapı ve faaliyetleri tanımlamaktadır. 6.3. bendindeki listenin, yapılması sakıncalı bulunan sınırlı faaliyeti içermesi bu listede yer almayan fonksiyonların bütünüyle içmesuyu havzaları için ‘sakıncalı olmayan’ faaliyetler niteliğinde kabul edildiği anlamına gelmektedir. Bu husus, kirletici özellikte olan ancak listede yer almayan fonksiyonların kontrolsüz bir şekilde havza alanlarında yer seçimi yapabilmesinin önünü açacak nitelikte olup; içmesuyu havzalarının kontrolsüz üretim ve depolama benzeri faaliyetlerle kirletilmesi sonucunu doğuracağından son derece sakıncalıdır.

Söz konusu listede yer alan “*her türlü sanayi maksatlı yapılar*” ifadesi çok genel bir ifade olup; uygulayıcılar tarafından farklı yorumlanarak farklı sonuçlara sebep olabileceği düşünülmektedir. Bu sebeple bu yapıların ve faaliyetlerin neler olduğu detaylı olarak açıklanmalıdır.

Yapılmaması gereken faaliyetler, mesafeler göz önüne alındığında gerçekçi değildir. Laboratuvarlarında ve atölyelerinde kimyevi maddelerin işlendiği her türlü eğitim ve öğretim kurumları, Hastaneler, Akaryakıt istasyonları, Mezbaha, Her türlü kimyevi madde, yakıt, zehirli zararlı ve tehlikeli madde depoları, Çöp toplama ve imha merkezleri ve Katı atık depolama tesislerinden kaynaklanan atıkların belirlenen mesafe olan 1000 – 2000 m dışından da rezervuarları etkileyeceği bilinmektedir. Özellikle noktasal olmayan kaynaklar vasıtası ile rezervuara karışması muhtemel atıklar insanlarda önemli sağlık sorunlarına da yol açabilecektir. Rezervuara ulaşacak atıklar bir yandan muhtemel sağlık sorunları ortaya çıkarırken, öte yandan da içme suyu arıtma tesislerinde kayda değer miktarlarda arıtım harcamalarının yapılmasına yol açacaktır. Buda tüketicilerin birim miktardaki suyu daha yüksek fiyatlandırma ile içmelerine yol açacaktır.

Ayrıca, 16.07.2009 tarihli değişiklikten önce 6.3. bendinin son fıkrasında “*Yukarıda bulunmayan ve faaliyeti itibariyle kirletici olup olmadığı konusunda dairesince karar verilemeyen durumlarda ilgili Kanun ve yönetmelikler çerçevesinde karar almaya İSKİ*

Yönetim Kurulu yetkilidir.” şeklinde yer alan ve kirletici olup olmadığı hususunda karar alınamayan faaliyet ve yapılara ilişkin İdarenin sorumluluğunu tanımlayan ifadenin bu değişiklikle yönetmelik 6.3. bendinden çıkartıldığı görülmektedir. Havza içinde her türlü kirletici faaliyetin yer almasının ve ruhsatlandırılmasının engellenmesi İSKİ'nin sorumluluğunda olup bağlayıcı nitelikte olan bu ifadenin 6.3. bendinden çıkarılması uygun bulunmamaktadır.

8. “İçmesuyu Havzalarında Yapılaşma İle İlgili Uyulması Gereken Esaslar” başlıklı 6. maddenin Uzun Mesafeli Koruma Alanlarında uyulması gereken esasları düzenleyen 6.4. bendi,

Yukarıda 6.3. bendi için açıkladığımız nedenlerle aynı sakıncaları barındırmaktadır. Koruma alanlarında yapılması sakıncalı faaliyetleri listede sıralanması, listede yer almayan fonksiyonların tümünü “sakıncalı olmayan” olarak kabul etmektedir.

6.3. maddesine yaptığımız itirazda da ifade ettiğimiz gibi yapılmaması gereken faaliyetler, rezervuara olan uzaklıklar göz önüne alındığında gerçekçi bir tablo oluşturmamaktadır. **Uzun Mesafeli Koruma Alanı'nın 2000 m – İçmesuyu Havza Sınırı Arası'nda**, Metal Sanayi, Yüzey Temizleme (asitle), Tekstil Boyama ve emprime baskı, Kimyasal madde depoları, İmalatından sanayi atıksuyu kaynaklanan kimyasal madde üretim tesisleri, Ham Deri İşleme, Asit imal ve dolum yerleri, Ziraî mücadele ilacı imal ve dolum yerleri, Pil, batarya-akü imal yerleri, Gres yağ fabrikaları, İlaç Sentez fabrikaları, Ağır metal tuzu üretimi, Çöp ayırma, depolaması ve imha merkezleri, Açık kömür depolama, Her türlü kimyevi madde ve yakıt depoları gibi faaliyetlerden gelen tehlikeli atıkların çeşitli yollarla (noktasal, noktasal olmayan ve diğer yollarla) rezervuarlara ulaşması başta insan sağlığı olmak üzere canlı bileşenler üzerinde tehdit oluşturacaktır. Rezervuara ulaşacak atıklar bir yandan muhtemel sağlık sorunları ortaya çıkarırken, öte yandan da içme suyu arıtma tesislerinde kayda değer miktarlarda arıtım harcamalarının yapılmasına yol açacaktır. Buda tüketicilerin birim miktardaki suyu daha yüksek fiyatlandırma ile içmelerine yol açacaktır.

Yine, 6.3. bendinde olduğu gibi Uzun Mesafeli Koruma Alanlarında uyulması gereken esasları düzenleyen 6.4. bendinin son fıkrasında yer alan “Yukarıda bulunmayan ve faaliyeti itibariyle kirletici olup olmadığı konusunda dairesince karar verilemeyen durumlarda ilgili Kanun ve yönetmelikler çerçevesinde karar almaya İSKİ Yönetim Kurulu yetkilidir.” ifadesinin dava konusu değişiklikle çıkarıldığı görülmektedir. Havza içinde her türlü kirletici faaliyetin yer almasının ve ruhsatlandırılmasının engellenmesi İSKİ'nin sorumluluğunda olup bağlayıcı nitelikte olan bu ifadenin 6.4 bendinden çıkarılması uygun bulunmamaktadır.

9. Yönetmeliğin Madencilik ve döküm faaliyetleri başlıklı 7. maddenin Madencilik faaliyetleri başlıklı 7.1. maddesinin (b) bendi

“Kısa, Orta ve Uzun mesafeli koruma alanları içinde, Madencilik mevzuatı ve Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak ilgili idarelerden izin alınması kaydıyla madencilik faaliyetine izin verilir...” ifadesi 13.02.2008 tarihinde Su Kirliliği

Kontrol Yönetmeliği'nde yapılan değişikle 19/e maddesine eklenen "Hiçbir şekilde maden ocağı açılmasına ve işletilmesine izin verilmez" hükmüne aykırı ve sakıncalıdır.

Madencilik faaliyetleri atıksu deşarjı ve kontrolünü gerektirecek nitelikte faaliyetler olmayıp, tamamen içmesuyu havzalarında arazi yapısını, yeraltı ve yer üstü su akış yollarını, topografyayı bozacak nitelikte faaliyetlerdir. Bu sebeple hiçbir surette içmesuyu havzaları içinde bu faaliyetlere izin verilmemesi gerekmektedir.

10. Yönetmeliğin Madencilik ve döküm faaliyetleri başlıklı 7. maddenin Döküm Faaliyetleri başlıklı 7.2. maddesi (c) bendi;

"Uzun mesafeli koruma alanlarında; kimyasal atık, çöp vb, suyun kalitesine olumsuz etki edecek malzeme dökülmemesi, "Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği" gereği yetkili kurumlardan izin/ruhsat alınması, kontrol ve denetimin adı geçen yönetmelikte belirtilen kurumlarca yapılması kaydıyla, hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları için döküm sahası oluşturulmasına müsaade edilir." denmektedir. Bu maddede dökümüne izin verilen atıkların kontrollü bir şekilde havzaya bırakılacağı var sayılarak ruhsatlandırma koşulları oluşturulmaktadır.

11. Ziraat ve Hayvancılık Başlıklı 8. maddenin (b) bendi;

"İçmesuyu havzalarının bütün koruma alanlarında suni, kimyasal gübre ve tarım ilaçları kullanmamak şartıyla organik tarım teknikleri kullanılarak Tarım ve Köyşleri Bakanlığının kontrol ve denetiminde bitkisel üretime ve İdarenin uygun gördüğü meyvecilik ve ağaçlandırma faaliyetlerine izin verilir." İfadesi ile mutlak koruma alanları da dahil bütün koruma alanlarında organik tarıma izin verildiği görülmektedir. Organik zirai üretim türünün ülkemizde henüz yeni yaygınlaşmaya başladığı ve yetkili kurum ve kuruluşlarca geliştirilmesi gereken denetim ve kontrol mekanizmalarının kurumsallaşma aşamasını henüz tamamlamadığı göz önüne alınırsa; içmesuyu havzaları gibi mutlak korunması gerekli ve ekolojik açıdan hassas alanlarda daha temkinli davranılması şarttır. Bu durumda tüm koruma kuşaklarında organik zirai faaliyetin kontrollü bir biçimde sürdürüleceğinin öngörülmesi iyimser bir yaklaşım olup, tarafımızca sakıncalı addedilmektedir.

Ayrıca, daha önce 21.02.2003 tarihli yönetmelikte kısa mesafeli koruma alanları için "...İSKİ denetiminde Ekolojik Ziraat'e izin verilebilir(8/d)"ifadesi yargı kararıyla iptal edilmiş olup; 25.06.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmelikte yapılan 16.07.2009 tarihli değişikle bu karara aykırı hüküm getirildiği görülmektedir.

12. Ziraat ve Hayvancılık Başlıklı 8. maddenin (c) bendi

"Kısa, orta ve uzun mesafeli koruma alanlarında hayvanların kontrollü otlatılmasına izin verilir." denilmektedir, ancak kontrolün kim tarafından ve nasıl yapılacağı belirsizdir. Bu ifade kontrolün yapılacağı varsayımıyla düzenlenmiş olup; günümüze

değın edinilen tecrübeler ışığında konunun istismara açık olduğu aşıkârdır ve tarafımızca son derece sakıncalı addedilmektedir.

13. Ziraat ve Hayvancılık Başlıklı 8. maddenin (d) bendi

“Organik tarım teknikleri kullanılarak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığının kontrol ve denetiminde, İçmesuyu havzalarının mutlak, kısa ve orta mesafeli koruma alanlarında organik arı yetiştiriciliğine, uzun mesafeli koruma alanlarında hayvansal üretime izin verilir” denilmektedir. Bu ifade de, 8/b maddesinde öne sürdüğümüz sakıncaları barındırmakta; henüz kontrol mekanizmaları kurumsallaşmamış bir üretim türünün içmesuyu havzaları gibi ekolojik açıdan hassas ve denetimsizliğin su ihtiyacının arzına yönelik ciddi sonuçlar doğuracağı alanlarda tehlikeli görülmektedir.

Ayrıca, uzun mesafeli koruma alanlarında hayvansal üretime izin verilmesi, söz konusu yönetmeliğin 6.4. maddesinde yer alan uzun mesafeli koruma alanlarında yapılması sakıncalı bulunan faaliyetlerle çelişki oluşturmaktadır.

14. 25.06.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmelikte yer alan **Kamulaştırma ile İlgili İşlemler başlıklı 10. maddenin** 16.07.2009 tarihli değişiklikle **yönetmelikten kaldırıldığı görülmektedir.** 2560 sayılı İSKİ Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun, Görev ve Yetkiler başlıklı 2. maddesi (d) bendinde yer alan “Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak” hükmü gereği İSKİ Genel Müdürlüğü, her türlü kamulaştırma işlemlerinde belediyelerin yetkisine sahiptir. İSKİ'nin, kuruluş yasasından aldığı yetkiyle İstanbul İl sınırları içinde, suyun temini ve arzı konusundaki her türlü tesisi yapmak ve işletmek, bunların onarımı vb. konularda görevli ve tek yetkili olması sebebiyle gerekli yerlerde ve mutlak koruma alanlarında kamulaştırma işlemlerini yaparak yükümlülüğünü yerine getirmesi esastır. Yönetmelikte yapılan değişiklikle Kamulaştırma ile ilgili İşlemleri düzenleyen maddenin çıkarılması İdarenin bu sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Havzalarda ve dere yataklarında görülen yoğun yapılaşma ve yaşanan sel felaketleri İdarenin bu sorumluluğunu bir kez daha acı bir şekilde gözler önüne sermiştir. Bu sebeple 25.06.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren yönetmelikte yer alan Kamulaştırma ile İlgili İşlemler başlıklı **10. maddenin 16.07.2009 tarihli değişiklikle kaldırılması son derece sakıncalıdır.**

15. 25.06.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren İSKİ İçmesuyu Havzaları Yönetmeliği'nde yer alan Geçici Madde (a) bendinin 16.07.2009 tarihli değişiklikle yönetmelikten kaldırıldığı görülmektedir. Söz konusu geçici madde (a) “Mutlak koruma alanlarında mevcut bütün sanayi, depolama, hayvancılık vb. tesislerin faaliyetlerine derhal son verilir” hükmünde olup, mutlak koruma alanlarındaki sakıncalı yapıların temizlenmesi amacıyla düzenlenmiştir. Söz konusu alanlardaki yapıların kaçak yapı olarak kabul edilmesi ve bu yapıların faaliyetlerine son verilmesi hükmünün geçici maddeyle değil esas madde olarak düzenlenmesi gerekirken, değişiklikle bu hüküm ortadan kaldırılmıştır. Geçici maddelerin süreleri maddenin

kendisine değil, hükmüne bağlıdır, dolayısıyla söz konusu geçici madde (a)'nın hükmü gerekleri bütünüyle yerine getirilmemiş olduğundan kaldırılması sakıncalıdır.

16. 25.06.2006 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren İSKİ İçmesuyu Havzaları Yönetmeliği'ne açılan 2007/800 Esas No'lu davada İstanbul 6. İdare Mahkemesi kararı ile yürütmesi durdurulan Yürürlük başlıklı 15. maddenin 1. fıkrasının son cümlesi "...Dönemindeki yönetmeliklere göre ilgili prosedürden geçerek İSKİ Görüşü alan ve yürürlüğe giren imar planları müktesap hak olarak geçerlidir" ifadesinin aynen korunmakta olduğu görülmektedir.

Söz konusu cümle, yönetmeliğin 6.c. maddesi "İSKİ Görüşü bulunmayan mevcut planların bu yönetmelik doğrultusunda revize edilmesi ve İSKİ Görüşü alınması zorunludur" hükmüne aykırıdır. Yönetmelik bir yandan yönetmeliğe uygun olmayan planların yönetmeliğe uygun biçimde ve İdare'den uygun görüşü alarak revize edilmesi gerektiğini hükme bağlarken, diğer yandan 'müktesap hak' gerekçesiyle su havzalarının korunması ilkesine uymayan planları kabul etmesi son derece sakıncalı olup; yukarıda anılan yargı kararıyla yürütmesi durdurulmuştur.

C- YÖNETMELİĞİN TÜMÜNÜN İPTALİ NEDENLERİ

Dava konusu İSKİ Yönetmeliği'nin iptal nedenleri, sadece yukarıdaki hükümlerle sınırlı değildir. Daha önceki yönetmeliklerde, hatta 1995 ve sonrası hukuka aykırı bulduğumuz tadilatlı İSKİ yönetmeliklerinde dahi yer alabilmiş korumaya yönelik, kısıtlayıcı birçok hükmün dava konusu yönetmelikte yer almamış olduğu görülmektedir. Korumaya yönelik bir çok hükme yeni yönetmelikte yer verilmemiş olması ve böylelikle içme suyu havzalarının kullanım olanaklarının artırılması su kaynaklarını ciddi biçimde tehlikeye sokmaktadır.

Bu konuda Yönetmeliğin içine sindirilmiş ve hukuka, yasalara, şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı hususlarla ilgili bir kısım örnek aşağıdadır:

1-) 2004 tarihinde bazı maddeleri tadil edilmiş olan bundan önceki yönetmelikte, Tarifler- 4. Madde: *"Kaçak Kullanım: Yönetmeliğin koruma bantları ile ilgili esaslarına aykırı olarak faaliyette bulunan yapı ve tesisler ile yine bu prensiplere aykırı olarak su ve arazi kullanımıdır."* denilmektedir. Dava konusu yönetmelikte bu hüküm tamamen kaldırılmıştır. İSKİ Yönetim Kurulu'na sunulan yönetmelik taslağında, bu durum, "Yeni yönetmelikte kullanılmadığından Kaçak Kullanım tanımı çıkarılmıştır." biçiminde açıklanmaktadır. Bu açıklama, dava konusu yönetmelikte artık bu tür yapı ve kullanımlara ilişkin alınacak önlemler ve yaptırımlara yer verilmediğinin açık bir izahıdır. Bu yeni yaklaşımın hukuka, yasalara, şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı olduğu açıktır.

2-) İçmesuyu havzaları ile ilgili tüm yönetmeliklerde, yapılaşma izni verilen kuşaklarda yer alabilecek fonksiyonlar, parsel büyüklükleri ve imar hakları açıkça belirtilmiştir. Ancak dava konusu yönetmelikte sistem değiştirilmiştir. Bu değişiklik hem yönetmeliğin düzenlenme biçimi, hem de içeriği ile ilgilidir. Daha önceki

yönetmeliklerde ilgili koruma kuşağı başlığı altında o kuşakta yapılabilecek yapılamayacaklar net biçimde okunabilirken, dava konusu yönetmelikte bu iş- bilerek ya da bilmeyerek- karmaşıklaştırılmış; koruma kuşağı başlığı altında yer almayan kullanımlar, tarım, madencilik gibi bazı alt başlıklar oluşturularak oralarda yer almış; böylelikle de, ilgili kuşaktaki tanımlamalar ile bu genel alt başlıktaki tanımlamaları birlikte değerlendirebilmek zorlaşmakta ve çelişkili yorumlamalara neden olabilmektedir. Bu nedenle, öncelikle, 1984 yılından bu yana çıkarılan tüm içme suyu yönetmeliklerindeki uygulanmış olan açık ve net düzenlemenin yeni yönetmelikte de aynen uygulanması uygun olacaktır.

Ama asıl önemli olan yeni yönetmelikte artık yapılaşma yapılacak parsel büyüklüklerinin dolayısıyla minimum ifraz koşullarının kaldırılmış olması, değişiklikle oluşturulan Liste-2'de sadece ortalama yoğunluk değerlerinin verilmesidir. Bu son derece sakıncalıdır. Bu çerçevede yukarıda Liste-2'nin iptalini talep etmiştik. Bunun yanı sıra, havzalarda ifraz koşulları, yapılaşma yapılabilecek parsel büyüklükleri, yoğunluklar ve yapılaşma emsalleri, değiştirilebilecek azami arazi oranları, orta ve uzun mesafeli kuşaklarda ayrı ayrı olmak üzere, yeni yönetmelikte de yer alması gerekirken Yönetmeliğin bu düzenleniş biçiminin hukuka, yasalara, şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı olduğu açıktır.

3-)2003 ve 2004 yönetmeliklerinde yer alan 5-i maddesi dava konusu yönetmelikte yer almamaktadır. Bu da korumaya yönelik bir hüküm olarak eski yönetmelikte yer almaktayken; kaldırılmıştır. Böylece kaçak yapılara ıslah planı ile af getirme olanağının da yolu açılmıştır.

"5-g)Koruma havzalarında toplu konut mevzuatına göre toplu konut alanı ile 775 sayılı kanuna ve bununla ilgili diğer mevzuata göre gecekondular bölgesi ilan edilemez"

4-) "İÇMESUYU HAVZALARINDA YAPILAŞMA İLE İLGİLİ UYULMASI GEREKEN ESASLAR" başlıklı 6. Maddenin Göl Mutlak (0-300m) ve Dere Mutlak Koruma Alanları ile ilgili 6.1. c bendinde;

"c) Zorunlu hallerde yolların bu alandan geçecek olan kısımlarında sadece ulaşım ile ilgili işlevlerine izin verilebilir. Dinlenme tesisi, akaryakıt istasyonu, açık otopark vb. tesisler yapılamaz. " denilmektedir.

Egzoz gazı çok kirleticidir. Mutlak koruma alanından yol geçirmek sakıncalıdır. Bu hüküm de bu açıdan değerlendirilmelidir. Bu hükmün iptalini talep etmedik; edemedik. Zira, hükmün iptal edilmesi sorunu çözmez; daha da karmaşıklaştırır. Hükmün yönetmelikten çıkarılması, bu konunun yönetmelikte hiç yer almamasıyla, bu alanlardan ulaşım yolu geçirilmesinin yanı sıra, "bu kez "dinlenme tesisi, akaryakıt istasyonu, açık otopark v.b. tesislere getirilen yasak da kaldırılmış olur. Yönetmelikte" Bu alandan trafik yolu geçirilemez." biçiminde bir maddenin yer alması gereklidir. Maddenin bu düzenleniş biçiminin hukuka, yasalara, şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı olduğu açıktır.

5-) Yönetmelikte kaldırılan maddelerden biri de, " 6-n) Herhangi bir parsel için İSKİ tarafından görüş verildikten sonra bu görüşe aykırı bir ifraz işlemi yapılması halinde,

verilen görüş ile uygulamaya gidilemez ve yeniden görüş alınması mecburidir.” hükmü de dava konusu yönetmelikte kaldırılmıştır. Oysa bu hüküm, içmesuyu havzalarında çok görülen bu tür hatalı uygulamaların önünü kesmek için konulmuş olumlu bir hükümdü. Bu hükmün kaldırılmış olması ile yönetmeliğin bu düzenleniş biçiminin hukuka, yasalara, şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı olduğu açıktır.

6-) 2003 ve 2004 yönetmeliklerindeki Küçükçekmece Gölü ile ilgili 21. maddenin (a) bendi de dava konusu yönetmelikte yer almamaktadır. Bu bend, Küçükçekmece Gölü’nü de içme suyu havzası olarak kullanılmasıyla ilgiliydi. Yeni yönetmelik hem bu hükmü kaldırıp hem de Liste-1’deki havzalar içinde Küçükçekmece Havzası’na yer vermemekle, Küçükçekmece Gölünü içmesuyu kaynağı olmaktan çıkartmıştır. Su kaynakları kıt olan, su sıkıntısı çeken ve artık Düzce ve Trakya’dan su almaya yönelmiş olan İSKİ’nin, Küçükçekmece Gölü’ne ve havzasına su kaynağı olarak sahip çıkmaktan vazgeçmesini son derece sakıncalı bir yaklaşım olarak görüyoruz. Yönetmeliğin bu düzenleniş biçiminin hukuka , yasalara , şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı olduğu açıktır.

7-) 2003 ve 2004 yönetmeliklerinin Geçici Madde-1’i dava konusu yönetmelikten çıkarılmıştır. Bu madde Yönetmeliğe uygun olmayan yapılarla ilgili işlemlere yöneliktir. Bu nitelikte bir maddenin yönetmelikte yer alması gereklidir. Bu maddenin çıkarılması ile, havzalardaki kaçak, sakıncalı yapılara ilişkin hiçbir işlem yapmanın dayanağı kalmayacaktır. Yönetmeliğin bu düzenleniş biçiminin hukuka, yasalara, şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı olduğu açıktır.

Dava konusu yönetmelik, sakıncalı maddeler içermesinin yanı sıra, yukarıda bir kısmını örneklediğimiz koruma içerikli hükümleri kaldırmasıyla da, son derece sakıncalı bir içerik kazanmıştır. İçme suyu havza ve kaynaklarının böyle bir yönetmelikle idaresi mümkün değildir. Bu konuda, gerçek bir koruma yönetmeliğine ihtiyaç vardır. **Bu nedenle, söz konusu yönetmeliğin hukuka, yasalara, şehircilik ilkeleri ve kamu yararına aykırı bulunduğundan tamamının iptalini talep etme zarureti doğmuştur.**

HUKUKSAL NEDENLER : Anayasa, İmar Yasası, Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmündeki Kararname, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2.Eylül 1999 tarihli Yönetmelik ve konuyla ilgili diğer tüm mevzuat. 2872 Çevre Kanunu, 2560 sayılı İSKİ Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunu, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği ve konuyla ilgili diğer tüm mevzuat.

NETİCE VE TALEP : Yukarıda açıkladığımız nedenlerle İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından 16.07.2009 tarih ve 14 sayılı İSKİ Genel Kurul kararı ile kabul edilerek 27 Temmuz 2009 tarihinde Referans Gazetesi’nde yayınlanarak yürürlüğe giren “İSKİ İçme Suyu Havzaları Yönetmeliği”nin Hukuka, Yasalara, Yargı kararlarına, Şehircilik ilkelerine ve Kamu Yararına aykırı olması nedeniyle İPTALİ ve öncelikle YÜRÜTMESİNİN DURDURULMASI’na karar verilmesini, saygılarımızla diler ve sunarız. 25.09.2009

Davacı Vekili
Av. Koray CENGİZ

- EKLER:
- 1) Onaylı Vekaletname Örneđi (EK-1)
  - 2) Dava konusu İSKİ İçme Suyu Havzaları Yönetmeliği örneği (EK-2)
  - 3) 26.05.2006 tarih ve 27.07.2009 tarihli İSKİ İçme Suyu Havzaları yönetmeliklerinin karşılaştırmalı örneği (EK-3)